

Slovenski dom

Štev. 28

V Ljubljani, v petek, 5. februarja 1943-XXI

Leto VIII.

Izključno pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. MilanoUredništvo in uprava: Kopitarjeva & Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva & LjubljanaConcessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Intensa attività dell'aviazione dell'Asse Infruttuoso tentativo di bombardieri nemici. 20 velivoli avversari abbattuti L'eroismo delle Divisioni italiane sul fronte russo

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Sul fronte della Tunisia sono in corso combattimenti ai quali le opposte aviazioni partecipano intensamente.

In un tentativo di bombardamento di quadri-motori nemici fortemente scortati contro una nostra base aeronavale, un nucleo di cacciatori italiani intercettava la poderosa formazione avversaria, distruggeva un apparecchio e costringeva gli altri a desistere dall'azione.

La caccia germanica in altri ripetuti scontri, abbatté 13 aerei.

Altri due velivoli risultano perduti dal nemico nei giorni scorsi, oltre quelli già segnalati: Uno inabissatosi in mare a sud di Sfax, un altro incendiato dalla nostra caccia nel cielo tunisino.

Nella giornata di ieri bombardieri americani hanno in successive ondate operato sulla città di Palermo; l'intervento dei nostri cacciatori e la intensa reazione contraerea ostacolavano le incursioni, 4 quadrimotori venivano abbattuti, tre caduti in mare rispettivamente tra Capo Zafferano e Termini Imerese, due chilometri ad est di Castellmare del Golfo e quattro chilometri ad est del porto Palermo, il quarto precipitava in fiamme tra capo S. Marco e Cavarretto in prossimità di Sciacca.

Sono segnalati 16 morti e 41 feriti nella popolazione e danni notevoli a fabbricati.

Attacchi aerei sono stati pure portati su località dei dintorni di Ragusa, Nicosia e nelle provincie di Messina e Reggio Calabria: Nessuna vittima, danni di scarso rilievo.

NOTA AL BOLLETTINO No. 985

Ai violenti combattimenti di questi ultimi giorni sul fronte orientale hanno ancora partecipato con alto onore grandi unità alpine italiane. Gli eroismi della «Julia» sono stati omulati da quelli delle divisioni «Cuneense» e «Tridentina» che tenevano luminosamente fede alle loro tradizioni di valore e di gloria. Nell'ordinato ripiegamento sulle nuove posizioni queste tre nostre divisioni hanno saputo far fronte ai violenti attacchi nemici e superando ogni ostacolo condurre a termine i movimenti previsti. In particolare risalto va posta l'azione della «Tridentina» che trovandosi ad un certo momento circondata da preponderanti forze avversarie ha saputo rompere l'accerchiamento e, combattendo con estrema decisione, aprirsi, la via tra i reparti nemici. Il 26 gennaio una divisione sovietica tentava nuovamente di sbarrare il passo alle colonne della «Tridentina» ma veniva sbaragliata in lunga accanita battaglia durata molte ore e perdeva 40 cannoni, catturati e poi distrutti dai nostri alpini prima di riprendere la marcia e di ricongiungersi alle forze germaniche. Nelle dure lotte della giornata cadeva da prodo il generale Giulio Martinetti. Anche nella steppa russa è così rifuso l'eroismo dei figli delle nostre montagne indomiti combattenti della grande battaglia impegnata dal Ladoga al Caucaso per l'avvenire dell'Europa.

Pomen in sadovi žrtev junaških stalingrajskih branilcev

Berlin, 5. februarja. s. V berlinskih vojaških krogih razpravljajo o razvoju vojaških dogodkov na vzhodnem bojišču v poslednjih 24 urah ter poudarjajo, da se že danes kažejo prve posledice junaškega boja, v katerem so se toliko stalingrajski branilci. Če je namreč vojaški položaj danes tak, da nemške čete po vseh novo razvrščenih postojankah nujno čedalje večji odpor, je to bilo v glavnem mogoče zato, ker so šesta armada in obkoljene stalingrajske čete nemškemu vrhovnemu poveljstvu dale priliko, da je uresničilo svoje načrte v najlepšem redu. Na voronežskem odseku so nedavno zajeli nekaj ruskih vojakov, ki so povedali, da so bili v oddelkih, ki jih je bilo treba skoraj docela znova sestaviti, ker so imeli tako hude izgube vzhodno od Stalingrada, v preteklih dneh pa da so jih v največji naglici poslali na voronežsko bojišče. Po tem se vidi, pravijo v berlinskih vojaških krogih, kolikšnega pomena je bil zagrozen nemški odpor, na katerega so Sovjeti naleteli, hkrati pa tudi, kako uspešna je bila razvrstitev nemških čet po vnaprej določenih načrtih. To dokazujejo tudi sovjetska uradna poročila, ki govorijo o zelo hudih bojih in nemških

Živahno delovanje osnega letalstva

Spodletel poskus nasprotnih bombnikov. 20 nasprotnih letal sestreljenih
Junaštvo italijanskih divizij na ruskem bojišču

Italijansko uradno vojno poročilo št. 985 pravi:

Na bojišču v Tuniziji potekajo boji, katerih se nasprotni si letalstva močno udeležujeta. Pri poskusu bombardiranja nekega našega letalskega in pomorskega oporišča po nasprotnikovih štirimotornih letalih, ki so bila v močnem spremstvu, je skupina italijanskih lovcev prestregla mogočni nasprotnikov oddelek, uničila eno letalo, druga pa prisilila, da so odnehala od nastopa.

Nemški lovci so v drugih večkratnih spopadih sestrelili 13 letal. Kaže, da je nasprotnik izgubil pretekle dni še dve letali poleg tistih, o katerih smo že poročali. Ena se je pogreznilo v morje južno od Sfaxa, drugo so pa zažgali naši lovci nad Tunisom.

Včeraj so ameriški bombniki v zaporednih valovih nastopili nad mestom Palermo. Posed naših lovcev in živo protiletalsko streljanje je oviralo napade. Štirje štirimotorniki so bili sestreljeni. Trije so padli v morje in sicer: med rtom Zafferano in Termini Imerese, 2 km vzhodno od Castellmare del Golfo in 4 km vzhodno od pristanišča v Palermo. Četrto je v plamenih tresčilo na tla med rtom S. Marco in Cavarretto blizu Sciacca.

Poročajo o 16 mrtvih in 41 ranjenih med prebivalstvom in o znatni škodi na poslopih. Letalski napadi so veljali tudi krajem v okoličini Raguse, Nicastra ter v pokrajinah

Messini in Reggio Calabria. Nobene žrtve in malo pomembna škoda.

Pripomba k vojnemu poročilu št. 985:

Pri silovitih bojih na vzhodnem bojišču so zadnje dni znova sodelovale velike italijanske planinske edinice in zelo častno. Z junaštvom divizije «Julia» je tekmovalo junaštvo divizij «Cuneense» in «Tridentina», ki sta ostali sijajno zvesti svojim izročilom o hrabrosti in slavi. Pri zapovedanem premiku na nove postojanke so te tri naše divizije znale biti kos silovitim nasprotnikovim napadom. Zmagovale so sleherni oviro ter so znale o pravem času končati določene premike. Posebej je treba poudariti nastop «Tridentine», ki so jo v nekem trenutku obdale dosti močnejše nasprotnikove sile, pa je znala streti obroč, boriti se s skrajno odločnostjo in si odprti pot med nasprotnikovimi oddelki. 26. januarja je neka sovjetska divizija znova skušala zastaviti pot vrstam «Tridentine», toda bila je v dolgi in zagrizeni bitki, trajajoči dosti ur, razpršena in je izgubila 40 topov, ki so jih naši planinci zajeli in pa uničili, preden so krenili spet na pohod in se združili z nemškimi četami. V tridih bojih tega dne je kot junak padel general Julij Martinetti. Tudi v ruski stepi je tako znova zablistelo junaštvo sinov naših planin, neukrotljivih bojevnikov v veliki bitki za bodočnost Evrope, bitki, ki divja od Ladoškega jezera do Kavkaza.

Sovjetski napadi na zahodnem Kavkazu, ob Kubanu in Donu niso uspeli

Poskusi obkolitve med Donom in Doncem spodleteli — V bitki pri Ladoškem jezeru so bile sovjetske sile krvavo zavrnjene — Hude angleške letalske izgube v Tuniziji

Hitlerjev glavni stan, 5. februarja. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na zahodnem Kavkazu, na področju Kubana ter na področju spodnjega Dona so bili sovjetski sunki in posamezni močnejši napadi zavrnjeni.

Na bojišču ob Doncu so oklepni oddelki napadi ob nasprotnika postavljeno mostišče in tam popolnoma uničili močnejše sovjetske sile, pri čemer je bilo uničenih ali zaplenjenih 48 oklepnikov in 33 topov.

V nespremenjeni hudi obrambi in premikalni bitki proti močnejšim sovjetskim oddelkom na široki fronti so oddelki kopne vojske z močno podporo letalstva med Donom in gornjim Doncem zavrnili vse poskuse za obkolitve.

Bitka ob Ladoškem jezeru se je po novih napadih nasprotnika, ki je začel z novo pripravljanimi silami na široki fronti, razvila v obrambni uspeh. Nemške čete so vse napade, ki so bili podprti z močnim ognjem in sodelovanjem oklepnega orožja, zavrnili z velikimi izgubami za Sovjete. Izhodne postojanke za nadaljnje napade so bile razbite v združenem topniškem ognju.

V mesecu januarju je bilo uničenih 832 sovjetskih letal, in sicer 690 v letalskih bojih, 99

po protiletalskem topništvu, 22 po oddelkih kopne vojske, ostanek pa je bil razdejan na tleh.

V Tuniziji so bili nasprotnikovi ponovni krajevni napadi krvavo zavrnjeni. Nemški strmo-glavci in brza bojna letala so nadalje uspešno obstreljevali nasprotnikova zbirališča in kolone. Pri treh nemških izgubah je bilo v letalskih borbah uničenih 14 angleških letal, 9 nadaljnjih pa uničenih na tleh.

Dnevni napadi mešanih oddelkov angleških letal na nekatere kraje francoskega področja ob Rokavskem prelivu so povzročili velike izgube na mrtvih in ranjenih. Pri teh vojaško nepomembnih nastopih in pri nadaljnjih nočnih napadih na Hamburg je imelo prebivalstvo izgube. Po doslej razpoložljivih poročilih je bilo po protiletalskem topništvu sestreljenih najmanj 28 angleških letal.

Po dnevnem napadu nemških brzih bojnih letal proti važnemu oskrbovališču v južni Angliji so nemška letala v pretekli noči napadla pristaniške naprave v vzhodni Angliji.

V obrambnih borbah med Kavkazom in Donom se je posebno odlikoval 57. oklepni zbor pod vodstvom generalnega polkovnika Kirchnerja.

Berlin, 5. februarja. s. Tudi včeraj so se na vzhodnem bojišču nadaljevali obrambni boji z nezmanjšano silo. Do posebno hudih napadov je prišlo na zahodnem Kavkazu in po pokrajinah ob Donu ter pri Ladoškem jezeru, poročajo iz vojaških krogov. Nemška bojna letala so ob kavkaski obali zažgala boljševiško trgovsko ladjo in pri napadu na letališče ob isti obali uničila tri sovjetska letala na tleh. Sovjeti so skušali v silnih napadih pri Novorosijsku in ob spodnjem Kubanu motiti premikajoče se nemške čete, ki so bile tja poslano po vnaprej določenem načrtu. Težične bitke se je preneslo na severni odsek ob Donovem kolenu pa prav tja do odseka zahodno od Voroneža. Boljševiške sile so bile zavrnjene in pogane v prejšnje postojanke. Nemška letala so posegla v boje na kopnem ter razdejala 250 motornih vozil vseh vrst in s strojnimi razkropila sovjetske čete, ki so bile na pohodu. Skupine nemških lovcev pa so v letalskih spopadih zbile skupno 31 sovjetskih strojev.

»Dokazila o nasprotnikovih bedastocah«

Rim, 5. februarja. s. Včerajšnja »Dokazila o nasprotnikovih bedastocah« pravijo:

Radio Kairo. Rimski radio je sporočil, da je Mussolini v nekem kraju srednje Italije govoril fašistovski milici ob proslavi 20letnice. Mi pa imamo razlog za vero, da to ni res. Mussolini ni govoril. Kateri je tisti kraj v srednji Italiji? Vsekakor je jasno, da Duce na bil mogel zamolčati 20letnice ustanovitve milice. In tako sta se radio in tisk spravila na delo, da sta si stvar izmislila.

Napad japonskih podmornic na jugu tihomorskega bojišča

Tokio, 5. februarja. s. Otočje Phoenix, ki je z držnim napadom japonskih podmornic prvič stopilo na prizorišče vojne za veliko vzhodno Azijo, je prvi nasprotnikov kraj, ki so ga Japonci napadli južno od ravnika onkraj 180. poldnevnik. Otočje leži 6500 km od Tokia in pomeni skrajni južni konec japonske ofenzive. Otok Canton je letalsko oporišče, ki je pred vojno vezalo Californijo za Novo Zelandijo in Avstralijo in kjer je bila tudi postaja za podmorske brzojavne kable.

Overovitev rojstva kneginje Beatrice Savojske

Rim, 5. februarja. s. Včeraj ob 17 so v kraljevem gradu Kvirinalu v vzvišeni navzočnosti Kralja in Cesarja izvedli obred overitve rojstva Kr. vis. kneginje Beatrice Savojske. Eksc. cav. Salleazzo Ciano grof Di Cortelazzo in Buccari je nadomestoval Duceja kot dvorni notar, eksc. grof Jakob Suardo, predsednik senata, pa je fungiral kot uradnik za vpisovanje. Priče, ki jih je za overitev rojstva določil Vel. Kralj in Cesar, so bili Eksc. senator in veliki admiral vojvoda Pavel Thaon di Revel Caval, vitez najvišje stopnje reda SS. Annunziato, eksc. senator markiz Viljem Imperiali, knez Francavillski, vitez najvišje stopnje reda SS. Annunziato.

Človeška volja lahko ukloni usodo!

Braunschweig, 5. februarja. s. Vodja nemške delovne fronte dr. Ley je obiskal tovarne v južni Hannoveranski in v Braunschweigu. Poudaril je nujnost, da se napno vse sile za povečanje izdelave in dejal, da človeška volja lahko ukloni usodo. Dolžnost slehernika ta trenutek je, da z vsemi silami dela za zmago.

Najnovejši podatki o veličastnih japonskih pomorskih in letalskih uspehih

Tokio, 5. februarja. s. V tukajšnjih krogih poudarjajo, da znaša po zadnjih izgubah, zadanih nasprotniku med bitkami pri otokih Izabela in Nova Georgija (Salomoni), skupno število nasprotnikovih ladij potopljenih in poškodovanih od prve bitke za Salomonske otoke dne 7. avgusta lani naprej, vsega 184 ladij. Število nasprotnikovih letal, sestreljenih v boju ter uničenih na tleh znaša 943. Odločilni značaj teh japonskih zmag je razviden tudi iz dejstva, da so nasprotnikove izgube v vojnih ladjah in letalih več kot trikrat tolike kakor japonske izgube.

Zakaj niso bili Rusi povabljeni na posvete v Casablanci in v Turčiji

Lausanne, 5. februarja. s. Na zadnji seji angleške poslanske zbornice so podpredsednika vlade Attleeya vprašali, kakšen je resnični razlog, da na posvete v Casablanci ni bilo sovjetskih političnih in vojaških zastopnikov. Attleey je dejal, da pripada odločitve glede teh vprašanih prav res bolj sovjetski vladi, kakor pa Angležem. Delavski poslanec Shinwell je vprašal: »Ker je bilo Stalinu nemogoče iti na posvet v Casablanci ali drugam, ali so potem zahtevali od sovjetske vlade, naj pošlje na sestanek svoje vojaške in diplomatske zastopnike?« Zlasti pa zakaj niso bili Rusi povabljeni, naj se udeležijo posvetov s turško vlado, posvetov, ki so z ruskega stališča tako važni? Namestnik predsednika angleške vlade na to vprašanje ni odgovoril.

Sovjetske letalske izgube v januarju

Berlin, 4. febr. s. Iz vojaškega vira poročajo, da je januarja 1943 samo nemško letalstvo sestrelilo 810 sovjetskih letal. Od tega jih je bilo 690 uničenih med boji v zraku, 99 jih je z bilo protiletalsko topništvo, ostala pa so bila razbita na tleh. V istem razdobju se 119 nemških letal ni vrnilo v oporišče.

Vesti 5. februarja

Naloga madžarskega kmetijstva ni samo v preskrbi vojske in države, temveč tudi v tem, da daje zaveznikom tisto, kar pridelava več, kakor pa zahtevajo domače potrebe. Zaradi tega bodo madžarsko kmetijsko pridelavo povečali do skrajne meje, je govoril madžarski minister za preskrbo, ko je vlada izdala ukrep, s katerim določa nove količine žita, ki jih bodo kmetje morali odslej oddati državi.

Bolgarska poslanska zbornica pojde danes na posvete.

General Giraud je odstavil podkomisarja za francosko Severno Afriko, generala Bergeretja, ki je bil hkrati tudi zunanji minister vlade v Severni Afriki. Na njegovo mesto bo prišel Mas-sigli, ki so mu pred vojno dejali »zli duh francoske zunanje politike«.

Nemško letalstvo je od 25. do 31. januarja sestrelilo nad Sredozemskim morjem 59 zaveznikovih letal.

Iz Madrida je odpotoval v Rim novi španski veleposlanik pri Kvirinalu, Rajmundo Fernandez Questa, da bo prevzel svoje posle.

Japonski državni dohodki bodo znašali v l. 1943 50 milijard jenov, 5 milijard več kakor lani, je dejal japonski finančni minister Kaja med proračunsko razpravo v parlamentu.

Japonsko letalstvo je v zadnjih dveh mesecih sestrelilo ali uničilo na tleh v Indiji 176 zaveznikovih letal.

Usoda otoka Kube je zapečatena in bo prišla Kuba naravnost pod nadzorstvo Združenih držav, to pa zato, ker sta v Havani ameriški veleposlanik Braden in kubanski minister Martinez podpisala vojaško in mornariško zvezo z Združenimi državami.

Med Italijo in Nemčijo je bil v Rimu sklenjen sporazum glede izplačevanja odškodnin za stvarno škodo, povzročeno zaradi vojne. Sporazum je 1. januarja t. l. stopil v veljavo.

Angleški list »Daily Express« poroča, da so angleški dnevni stroški za vojno narasli za tri milijone. Stroški znašajo sedaj dnevno 20 milijonov funtov sterlingov.

Dosedanji uspehi italijanske uprave v Dalmaciji

Budimpešta, 5. februarja. s. »Pester Lloyd« posvečuje poseben članek italijanskim uspehom v Dalmaciji. Naprej govori o zgodovini Dalmacije ter pravi, da je Italija z vrnitvijo prinesla v Dalmacijo spet romanstvo. Spomeniki, raztreseni po vseh dalmatinskih mestih, govore svetu o rimski omiki in o beneški republiki. Današnja Italija je v adrijskih zemljah že dokončala veliko tvorno delo. Dalmatinski guverner je organiziral civilno upravo ter zapovedal izvesti javna dela po krajih, ki jih je poprejšnja jugoslovanska vladavina najbolj zanemarjala. Velik napredek je opaziti na področju javnega zdravstva, zdravniške in higienske pomoči, ki je bila zagotovljena ne samo v mestnih središčih, temveč tudi v malih vaseh. Povsod rastejo iz tal ambulante, ki so oskrbljene z vsem potreb-

nim. Dalmatinsko prebivalstvo je imelo priliko, da se je naučilo ceniti ukrepe fašistovske vlade na vseh področjih. Znanje je tudi delo, ki so ga italijanske oblasti opravile na kmetijskem področju. Krajevna industrija se je ojačila, na dalmatinsko delavstvo pa so raztegnili tiste ukrepe o socialnem ekvstvu, ki so določeni za delavce iz kraljevine. Zrasle so šole in bolnišnice. Hkrati pa morda politika izmenjave s podonavskimi državami zagotavlja obsežen tok trgovskega prometa. Italijanska omika je spet prišla dajat svoje koristne sadove vsej Dalmaciji.

Japonskemu cesarju je izročil poverilnice novi nemški veleposlanik v Tokiju Stahmer.

Komunisti rušijo vse, kar je slovenska omika ustvarila

Kaj poreko tako imenovani katoličani v OF k skrunjenju in požigom cerkva ter uničevanju vsega, kar spominja na slovensko preteklost?

Da bi Slovence preslepili, so komunisti večkrat izjavljali, da tvorijo del OF tudi številni katoličani. To zadržalo je bilo toliko gorastanejših, ker slednji niso poskrbeli, da bi to trditve ovrgli, pač pa so z dejanji na jasen način pokazali, da je vsa stvar popolnoma drugačna, kakor pa jo prikazujejo komunisti, ki se na vse pretege trudijo dopovedati, da OF ne tvorijo le člani komunistične stranke — čeprav je prav nasprotno znano vsem ljudem in se je tudi vselej očitno izkazalo — temveč da pri partizanskih akcijah nastopajo tudi skupine katoličanov.

Da je takšen divji zakon mogoč, nihče ne verjame, če pa bi bilo res, kako neki bi mogli ti tako imenovani katoličani v »Osvobodilni fronti« takšno umore duhovnikov, ki so bili mnogokrat tudi mučeni od komunistov, umore mnogih katoliških mož in žena in nazadnje tudi bogoskrunska dejanja, zagrešena v cerkvah, katere so tudi požigali?

Kako bi tako imenovani katoličani v OF, če sploh so, mogli opravičevati požig in uničenje v Gori pri Sodražici, ker je krdele komunistov zažgalo iz nagibov gole krutosti in sovraštva do vere cerkev, župnišče in ljudsko šolo?

Priče teh divjaskih komunističnih zločinov so povedale, da so se komunisti s sadiščinim sovraštvom vrgli na svete podobe in na vse, kar je v cerkvi in v župnišču spominjalo na vero, in potem počenjali vse mogoče grobije na svetih slikah, očeščali oltarje in oskrunili vse, preden so zanetili ogenj, ki je v kratkem času uničil skoraj vso notranjost.

Ne vemo, kaj pravijo k temu katoličani v OF, če jih sploh kaj je, toda znano nam je, kaj o tem mislijo in reko katoliški Slovenci, pa ne le ti, temveč vsi, ki ljubijo svojo zemljo in svoja izročila — tista izročila, ki so dobila visoko priznanje v odredbah, ki jih je Duce dal za novo pokrajino — ko gledajo, kako vse to

ogroža rušilna besnost komunistov, ki nimajo namena uničiti le ljudstvo, pač pa tudi vse druge reči, zgodovinske spomenike in sploh sleherni spomenek na preteklost.

Sleherni novi zločin OF izkoplje nov globok prepad med komunisti in slovenskim narodom. Nikdar in nikoli ne bodo mogli Slovenci ljubiti svojo zemljo in svoja izročila, odpuštili komunistom in njihovim pajdašem vse strahotne zločine, pa ne le zavoljo nedolžne krvi, ki je bila prelita, pač pa tudi zavoljo nezaljubljenosti, ki so bile zadane naši očetinosti, tisti zemlji, na kateri so Slovenci skozi stoletja garali in jo z znojem gnojili, da bi svojim potomcem zapustili sledove svojih naporov.

Blazna komunistična uničevalnost je zbrsala z zemlje tisto, kar je slovenska omika najlepša ustvarila in kar je bilo dokaz za visoko stopnjo omike: cerkve, šole, zgodovinsko važne in umetniško bogate gradove in industrijo.

Vse, kar je pomenilo razcvet, plemenita izročila, umetniško bogastvo, kulturo in najsvetlejša simbola Kristusove vere, cerkve, vse to so podrli in požgali tisti barbari, ki jim Vzhod ni znal vzgojiti drugega kakor sovraštvo in jih naučil edinole uničevati oltarje in družinska ognjišča.

Grmada cerkve na Gori gori kakor svetilnik, ki govori slovenskim katolikom in katolikom vsega sveta o komunistični nevarnosti. V teh plamenih se odražajo požigi tisočev ruskih cerkev, v teh plamenih se kažejo požigi, ki bi ugonobili vse evropske cerkve, ako bi komunistični divjaki vdrli na Balkan in v Evropo, kakor so to namenjali in na kar so se skrivaj v orjaškem obsegu pripravljali.

Požig cerkve na Gori je simbol in istočasno tudi opomin. Ponovno hoče luč teh plamenov razsvetliti duha vseh Slovencev in jih znova opominiti, da je pot uničevanja in rušenja silno spozkva in da se je na njej težko ustaviti, ako je kdo nanjo že stopil.

Dostavitev sodnih odpovedi je važna

Ljubljana, 5. februarja.

Na okrajnem sodišču je bilo v letošnjem januarju število sodnih stanovanjskih odpovedi prav malo. Značilno je, da so bile podane mnoge stanovanjske odpovedi iz okolice, kjer stanujejo delavski sloji in ki so navezani na manjša stanovanja. Delavcem je težko se seliti v mesto, ker tu ne morejo dobiti takih njim primernih stanovanj, kakor jih dobe v okolici, kjer lahko tudi obdelujejo kak kosček zemlje, ki ga tudi dobe v našem. Januarja je bilo zaznamovanih 67 odpovedi, ko jih je bilo lani ob tem času točno 90.

V prvi vrsti naj poudarimo, da sodišče polaga posebno važnost na pravilno dostavitev odpovedi stranki. Dostavitev se mora izvršiti osebno oni stranki, ki ji je bilo stanovanje odpovedano in ki je to vzela v najem. Dostavitev odpovedi kak drugi osebi, zlasti kakemu članu rodbine, je nepravilna in neveljavna. Pri sodišču se je nedavno obravnavala zadeva, ko je šlo za to, dali je bila dostavitev odpovedi pravilno izvršena. Najemnik se je uprl proti odpovedi in navajal, da odpovedi ni sam osebno prejel in da tudi ni sam osebno in lastnoročno podpisal potrdila o prejemu sodne odpovedi. Sodnik je na razpravi ugotovil, da dejanska res ni bila odpoved izročena osebno najemniku in da tudi potrdila ni on podpisal. Dostavil je namreč v svoji komodnosti izročil sodno pismo najemnikovi hčerki in jo naprosil, da je na potrdilo podpisala očeta. Sodnik je vpošteval najemnikove ugovore in navedbe ter razveljavil odpoved. Gospodar je moral nato vložiti novo odpoved.

Ker je najemnik več lokalov postavil v neki lokal na dvorišču železno peč brez gospodarjevega dovoljenja, mu je bilo odpovedano stanovanje in trgovski lokali. Gospodar je v odpovedi tudi omenil, da sta tehnični in sanitetni izvedenec ugotovila, da je vsako kurišče na dvorišču iz sanitetnih ozirov nedopustno, tako tudi postavitev železne peči.

Neki gospodar je odpovedal najemniku stanovanje, ker je ta brez njegovega dovoljenja postavil za hišo leseno barako za zajec ali zajčnico.

Veliko stanovanj je bilo dalje odpovedanih, ker rabijo stanovanja gospodari zase in za svoje poročne sinove in hčere. Najemniki pa so dostikrat tudi zelo svojeglavi in nasprotujejo gospodarju, kjer koli le morejo. Zelo značilen pa je neki primer odpovedi. Lastnik hiše je najemniku moral sodno odpovedati, ker se ta nikakor noče izseliti in to tudi, ko ima sam najemnik nasproti lastno hišo, toda on raje plačuje nižjo najemnino, ko dobi od svoje hiše razmeroma višje najemnine. Mnogi gospodari odpovedujejo stanovanja kar tjavendan. To ne gre. Stranki mora ostati odpovedni rok popolnoma nedotaknjen in mora lastnik hiše na sodišču podati odpoved v takem času, da bo

najemniku mogoče odpoved pravočasno dostaviti in da bo ostal izpraznitveni rok popolnoma nedotaknjen in v celoti. Nitj en dan se ne sme odtegniti.

Poslovanje državnega tožilstva v letu 1942

Zanimiva je kriminalna statistika, ki jo je sestavilo državno tožilstvo za preteklo leto. Od prejšnjega leta 1941 je ostalo 173 kazenskih zadev nerešenih, na novo je lani došlo 1738 kazenskih zadev, tako da jih je bilo skupno 1911 in 1 tiskovna zadeva. Med letom je bilo rešenih 1811 po kazenskem zakonu. Nerešena je ostala 101 zadeva. Na predlog državnega tožilstva je bilo uvedenih 159 kazenskih preiskav. Zaradi raznih kaznivih dejanj je bil v 268 zadevah odrejen preiskovalni zapor. Brez obtožnice, to je, da je bilo kazensko postopanje ustavljeno, je bilo rešenih 1495 zadev, 1 tiskovna zadeva. Državno tožilstvo je lani dvignilo 315 obtožnic. Po obtožnici pa je bilo brez razprave rešenih 61 zadev, obtoženec so bili v teh primerih navadno pomiloščeni. Lani se je vršilo pri okrožnem sodišču tako pred sodnikom poedincem, kakor pred kazenskim senatom 229 razprav. Obsojenih je bilo 200 obtožencev, 29 pa oproščenih. Državno tožilstvo je izvedlo nekatere prizive, tako prvi 16 sodbam sodnika-poedince in proti 14 sodbam senata, dalje je podalo v 10 primerih revizijo na vrhovno sodišče.

Skopa zemlja, pa odločni ljudje

Nekaj slik iz Suhe krajine

Kje je Suha krajina? Če vprašas po njej v Stični, bodo rekli, da je pri Zagradcu. Če pa vprašas tam po njej, bodo rekli, da je pri Ambrusu, tu pa spet, da je Suha krajina v Krajskih fužinah. Nihče ni rad Krajčan. Vendar je ta kosček naše zemlje tako lep, tako svojstven, ljudje pa marljivo in požrtvovalno jo vravljajo.

Pojdimo v Suho krajino! Vzhodno nad Ambrusom je globoka dolina — Vodni dol imenovana. Ta del je bil včasih baje poln vode. Jugovzhodno pod to dolino so njive, ki imajo ime Račje njive. To ime izvira od tega, da je bilo tam polno rač, ki so se hodile kopat v Vodni dol. Na Račjih njivah so se sončile. Kako in kdaj je ta voda usahnula, ne ve nihče.

Jugovzhodno od Ambrusa proti Tisovcu je bil gozd, ki so ga posekali in je zdaj tam le golo skalovje, ki se imenuje »V Zljava«. To ime ima po podzemski jami istega imena. Ta drži posevno pod hrib in je polna lepih kapnikov z različnimi imeni: prižlica, orgle, lustril itd. Že bolj

Obiski v zveznem vzgajališču v Trnovem

Tiskovni ured Zveze fašijev sporoča:

Zvezno poveljstvo GILL-a sporoča, da morejo sorodniki obiskovati gojence zveznega vzgajališča v Trnovem samo prvo in četrto nedeljo vsakega meseca od 13.30—15.30.

Z Gorenjskega

Novi grobovi. Na Bledu je umrl 82 letni kajzar Ivan Legat, ki je 56 let zvesto izpolnjeval svojo dolžnost tudi kot gasilec. Pogreb je bil veličastna manifestacija tovariške povezanosti in ugleda, ki jo je umrl užival med svojimi sosedi in blejskim prebivalstvom. — Dne 28. januarja je v Smartnem pod Smarno goro umrl za angino slikarski mojster Ludvik Zajc. Zbodel in umrl je istega dne. Zajc zapušča vdovo s tremi mladotletnimi otroki. — V Dolu je prejšnji teden umrl v visoki starosti 91 let klobučar Anton Mejak. — Dne 27. januarja pa je umrl 72 letni posestnik in bivši krovac Anton Loboda, oče tamkajšnjega občinskega tajnika.

Na vzhodni fronti so padli naslednji koroški rojaki: planinski nadporočnik Hans Noack, ki se je boril s svojo četo pri Velikih Lukih, 20 letni topničar Henrik Bachar, ki se je boril na zapadnem Kavkazu, in 20 letni desetenik Sintram Unterwalter, ki se je boril pri Velikih Lukih, planinski desetenik Hans Schrott, star 22 let, desetenik Gerhardt Wüster, star 20 let in pol, in 23 letni desetenik v protiletalskem oddelku Alojz Müller.

V Trbovljah so imeli v proslavo desetletnice narodno socialističnega režima koncert za zimsko pomoč. Vodja trboveljske standarte je sporočil, da je bilo letos v Trbovljah nabranih 102.000 mark. Godba je igrala koračnice in valčke. Hedy Hinkjerova iz Celja je pela Brahmsove pesmi in arijo iz Boheme.

S Štajerskega

V Celju je umrl po daljšem bolehanju lastnik gostilne »Pri zelenem travniku« Anton Reberschagg. Star je bil 70 let.

V Brezicah je bilo sklicano zborovanje nemške mladine iz vsega okrožja. Predavateljica Fischerjeva od delovnega urada je predavala o zaposlitvi 14 letnikov, ki naj bi se zlasti odločali za kmetovalski in gospodinski poklice.

Sadljarski tečaj bo prirejen v teku marca na sadljarski in vinarski šoli v Mariboru. Ko bo končan prvi tridnevni tečaj, bo takoj sledil drugi. Sprejeti bodo v tečaj gospodarji, kmetovalci in lastniki sadnega drevja. V posameznem tečaju bo 125 oseb.

V mariborskem gledališču se je dobro obnesla Knittlova »Via Mala«. Ostala bo dalj časa trajno na sporedu, ker je vsaka predstava dobro obiskana in zanje igralci mnogo priznanja.

Železničarske kuhinje. V območju celjskega prometnega urada je bilo doslej urejenih četrto železničarskih kuhinj. Najnovejša taka kuhinja je bila urejena v Sevnici. V kratkem bodo odprli podobni kuhinji še na Dobovi (Mostcu) in v Zidanem mostu.

Nesreče. Nogo si je zlomil pri padcu 31 letni posestnik Stefan Rukav iz Jakobdola. 28 letna hišna posestnica Ursula Mušelin si je pri padcu zlomila levo nogo. 52 letni Matija Flis iz Rakovca pri Prihovi je padel in si zlomil rebro. 26 letni pomožni policist Karel Kokalj iz Maribora si je pri padcu poškodoval nogo. Tri prste na roki si je odrezal 40 letni pomožni delavec Mihael Godec, ki je zaposlen pri nekem mariborskem stavbnem podjetju. Nogo si je zlomil pri padcu 34 letni oskrbnik Mihael Straki iz Hraščja. Z avtomobilom se je ponesrečil 33 letni šofer Kajetan Maninger iz Grada. Maninger ima zlomljeno nogo, njegov sopotnik pa je dobil hude notranje poškodbe. 47 letna šoferjeva soproga Marija Jezernik je po nesreči padla in si zlomila roko.

Ustavljena je izdelava in prodaja žganja, likerjev in likerskih izvlečkov

Rim, 5. febr. s. Včerajšnja številka »Uradnega lista« je objavila odlok korporacijskega ministra, po katerem se blokirajo pri izdelovalcih in trgovcih vse obstoječe zaloge žganja, tropinca, likerjev in likerskih izvlečkov. Prepoveduje se prodajanje teh izdelkov in postrežba z njimi v vseh javnih obratih, hotelih in pensionih, v zasebnih družbah in v vseh vrstah vinotocnih in kleti. Dovoljenja za nadaljnjo izdelavo bo dajalo izključno le korporacijsko ministrstvo. Odlok ima za cilj prihraniti alkohol, ki ga uporablja industrija likerjev, za porabo v vojne namene. Izdelovanje sintetičnega gumi in avtaričnih goriv zahteva na primer precejšnje količine te surovine. In zato je bilo neizogibno potrebno prepovedati izdelovanje in prodajanje likerjev, zraven pa preprečiti dviganje cen, ki bi ga povzročilo nezakonito kopičenje alkoholnih pijač. Da bi se pa obdržala vsaj zmanjšana izdelava likerjev, pa bo korporacijsko ministrstvo v sporazumu s kmetijskim ministrstvom od primera do primera odobravalo izjeme od te prepovedi. Predvidene so nadalje izjeme za izdelke, namenjene za zorenje starih vin, seveda pod nadzorstvom finančnega ministrstva, kakor tudi za terapevtske potrebe, kakor bo to dovoljevalo notranje ministrstvo. Iz prepovedi so izzele zdravniške specialitete, ki vsebujejo alkohol. Odredbe prehodnega značaja določajo za izdelovalce žganja in tropinca, da izdelovalci lahko nadaljujejo z izdelovanjem, vendar morajo vse količine staviti na razpolago narodnemu konzorciju destilatorjev, da bodo vse količine prihranjene za namene, ki so bili poprej omenjeni. Vsi lastniki izdelkov, ki se jih tiče ta odredba, morajo sestaviti seznam zalog in ga v treh izvodih predložiti pokrajinskemu korporacijskemu svetu.

S Hrvaškega

Pred kratkim se je vrnil v hrvaško prestolnico papežev legat Giuseppe Ramiro Marcone. Bil je dva meseca v Italiji.

Te dni se je vrnilo v Sofijo osem hrvaških gojencev, ki so člani bolgarske vojaške akademije. Uradna agencija hrvaške vlade sporoča, da so hrvaški letalci na vzhodnem bojišču od začetka vojne pa do danes sestrelili 164 nasprotnih letal.

Rdeči križ v Zagrebu bo v kratkem priredil poseben tečaj za sestre bolničarke. Tečaj bo trajal tri mesece.

V Zagrebu je bila pred nedavnim izročena svojemu namenu nova bolnišnica za rudarje. Bolnišnica je najmoderneje urejena. Zaenkrat pa je na razpolago 18 postelj.

Lani je bilo na vseh hrvaških poštah oddanih 1.281.000 brzojav, ki so imele skoraj pol milijona besed.

Zagrebsko stolnico so začeli popravljati. Posebno fasado in oba stolpa so bili potrebni popravila. Vsa dela pri popravilih bodo stala milijone. Zdjaj bo v kratkem popravljen levi zvonik. Delo gre lepo od rok.

Glavni ustaški stan je zbral zdaj posebno statistiko, iz katere je razvidno, da je po svetu organiziranih 3000 hrvaških društev, od katerih je 1700 podpornih, okrog 1220 političnih, 91 prosvetnih, 18 športnih itd.

V Vinkovcih bo kmalu pod streho živinorejski zdravstveni zavod. Ta zavod bo raztezal svojo delavnost na vse področje severno-vzhodne Hrvaške.

V Zagrebu je bila pred kratkim izdana zakonska odredba o izjemnem stanju. Uredba določa, da se lahko proglasi takšno stanje v primeru državne potrebe in v teku vojaških operacij.

Hrvaška država bo odslej tiskala znamke za svojo pošto upravo v hrvaški državni tiskarni. Prve znamke, ki bodo natisnjene v tej tiskarni, bo izdala Hrvatska filatelistična zveza za svojo letošnjo razstavo.

Za hrvaško sodelovanje v borbah na vzhodnem bojišču je bilo odlikovanih precej hrvaških častnikov-letalcev, podčastnikov in navadnih vojakov.

ampak samo z motiko. Krajčan pa je marljiv in vztrajen. Na to skalnato zemljo se je navezal, jo ljubi in obdeluje z veseljem, četudi mora pasti z njegovega čela marsikatera znojna kapljica, da zemlja kaj rodi in ga skromno preživi. Skromen je Krajčan, delaven, vztrajen, priklenjen na domačo grudo, zato je njegova notranjost tako globoka, srčna. — Daleč proč od prometnih krajev, od Dobrega polja je 30, iz Stične 20 km, se ne zmeni za svet, živi le s svojo zemljo, živi v skromnih razmerah, zadovoljen v svojih kočih, kjer preživi tudi veselo ure. Mnogo je tu družin, ki kruha ne poznajo, drugi pa imajo le koruznega, pa so veseli, če ga je dovolj. Zemlja je skopa, toda Krajčan jo ljubi, ker je njegova. In ko kosci zapoje na košenicah, ko zadoni po senožeji pastirski rog, ko dekleta in fantje manjejo žito (proso), tedaj je v Suhi krajini veselo, takrat je to življenje.

Zamolčani Napoleon

Malo jih vé, da je mati Pija VII., Giovanna iz plemiške rodovine Chinajev, stopila h karmeličankam, ko je njen sin dosegel enaindvajseto leto, in da je iz samostana napovedala, da bo njen sin pač dosegel papeški prestol, da pa ga bo težila dolga veriga strašnega trpljenja. Kmalu potem je njegova mati v sluhu svetosti umrla, njena napoved pa se je počasi docela uresničila.

Pij VII. je v silno težavnih okoliščinah prevzel dediščino svetega Petra. Težilo ga je breme let, bil je brez denarja in brez vojske v oplenjeni in zasedeni državi, nihče mu ni pomagal, nihče ga tolažil, nihče podpiral, nihče branil, razen tega pe je moral okuštati še nevarno zameru dveh mogočnih osebnosti.

Eden izmed teh dveh je bil cesar Franc, ki je bil zoper njegovo željo izvoljen papež iz rodovine Chiaramontijev. Zato je dunajski dvor povzročil novemu papežu vrsto neveselosti. Ni dovolil, da bi bilo kronanje v Benetkah v baziliki svetega Marka; zato je moral biti ta obred v preprosti benediktinski cerkvi brez udeležbe oblasti, ko pa je potem papež pisal cesarju ter ga prosil, naj mu vrne tisti del papeške države, ki je pod avstrijskim gospodvom, se cesarju ni zdelo niti vredno, da bi mu odgovoril. Bilo je prav tisti čas, še pred odhodom Pija VII. v Rim, ko je papež izrekel Ghisleriju, odposlanca dunajskega dvora, tele znamenite besede: »Njegovo Veličanstvo naj nikar ne spravi v svoje omare oblačil, ki niso njegova, ampak cerkvena last; kajti ne samo, da jih ne bo mogel nositi, ampak molji se bodo iz teh kaj lahko razlezli tudi na njegova, to se pravi na njegova deda gospodstva.« Papežev preroki opomin se je kaj kmalu izpolnil, bitka pri Marengu dne 14. junija 1800 je sumljivo omajala avstrijsko gospodstvo v Italiji, tako da je

celó isti Ghisleri kardinalu Consalviyu priznal, češ da se je uresničil papežev opomin, čeprav se mu je tedaj zdel žaljiv in neuresničljiv.

Druge mogočna osebnost, s katero je imel papež kmalu potem opravka, je bil sam mareški junak Bonaparte, ki je medtem postal prvi konzul in po luvavilski mirovni pogodbi z dne 9. februarja 1801 tudi gospod severne Italije, njegovo čelo pa je ovijala bleščeča slava številnih sijajnih zmag.

Bonaparte se je domislil, da bi pri svojih ljudstvih veliko laže obnovil mir, ki ga je porušila vstaja, če bi pri tem sodelovala Sveta stolica. Zato je takoj po mareški zmagi sklenil, da se bo spraval s papežem. Papežev namestnik v Parizu je bil monsignor Spina, katera je zaradi starega poznanstva želel sam Napoleon, tega pa je v Rimu nadomeščal francoski poslanik Cacaull, kateremu je ob poslovnem sprejemu pred odhodom v Rim Napoleon rekel: »S papežem se pogajajte, kakor da ima za seboj dve sto tisoč ljudi.«

V Parizu so se pogajanja zelo zavlačevala. Monsignor Spina je kmalu sporočil v Rim, da bi Bonaparte najbrž raje narekoval sporazum, kakor pa se resnično pogajal. Seveda pa monsignor Spina nikakor ni mogel sprejeti nekih predlogov, ki jih je rodila pristranska volja in ki so v mnogočem nasprotovali verskim načelom. Zato je Bonaparte zapretel in namignil, da je tudi papeško državo mogoče spremeniti v svetno, se vojskovati z njo, povzročiti v njej prevrat in druge strahote, ter izjavil, da bo pretrgal z njo državniške zveze, če papež ne bo do zadnje pike sprejel francoskega načrta.

Ker Svete stolice grožnje niso mogle omajati, je Cacaull zaprosil, naj mu vrnejo poslaniška pisma, obenem pa je iz osebnih prijaznosti nasvetoval kardinalu Consalviyu, izvršnemu državnemu tajniku Njegove Svetosti, naj gre z njim v Pariz, kjer bo imel mogoče z Bonapartejem več sreče. Consalvi je poslušal nasvet in tudi papež je odobril potovanje. V Parizu pa je Bonaparte Consalviya sprejel s temle subimi besedami: »Poznam vzrok vašega potovanja. Želim, da bi se pogajanja brž končala. Dajem vam pet dni časa. Če ta čas ne bo konec pogajanj, se lahko vrnete v Rim.«

Bonaparte in njegovi pomočniki so hoteli s pritiskom, grožnjami in namigovanjem Consalviya utruditi in ga prisiliti k popuščanju, ta pa nikakor ni mogel sprejeti tistih določb, ki so bile nasprotne njegovemu verskemu prepričanju. Nazadnje so se vendarle znašli na skupni osnovi in tako se jim je posrečilo, da so se sporazumeli glede besedila, ki bi ga mogli obe stranki sprejeti.

Tedaj pa se je dogodila žalostna stvar, ki je silno značilna za Bonaparteja:

Obe stranki sta sklenili, da bosta obojestransko sprejeto besedilo podpisali v hiši Giuseppeja Bonaparteja, starejšega Napoleonevega brata, za papeža naj bi podpisali kardinal Consalvi, monsignor Spina in p. Caselli, vrhovni predstojnik servitov, za Francoze pa sam Giuseppe, državni svetovalec Cretet in opat Bernier. Consalvi so že prinesli pero, da bi podpisal, tedaj pa je previdni kardinal hitro preletel listino in presenečeno opazil, da je besedilo v bistvenih odstavkih docela drugačno (seveda v prid Francije in na škodo papeža) od prej sprejetega.

Kakor se zdi, so te ponarejevalne in goljufne spletke Giuseppeja Bonaparteja zamolčali. Prišel je namreč k Bernierju in ga prosil, naj mu jih pojasni. Ubogi opat je osramočeno in zmeden odgovoril, da sta prej sprejeto in zdaj v podpis predloženo besedilo različni, toda izjavil, da je vse to odredil Napoleon, ki je dokazoval, da je pred podpisom še mogoče spremeniti besedilo. Consalvi ponarejenega besedila seveda ni podpisal.

Prav tako je Napoleon uknil — in na nesrečo se mu je posrečilo — papeškega nuncija kardinala Capraro pri tako imenovanem vprašanju o ustavnih škofih. Ta je šel po podpisu besedila, ki so mu ga prinesli in ga ni pazljivo še enkrat prebral, odkril odlomke, ki so se docela razlikovali od prejšnjih ustnih dogovorov. Nadalje naj omenimo, da se je ohranila neka listina, ki potrjuje, da je omenjeni Bernier dobil trideset tisoč frankov »za skrivne namene«. Napoleonovo krivdo poveča še to, da je v uradnih listih že dal objaviti ponarejeno besedilo, kajti bil je prepričan, da bodo Consalvi in njegova dva tovariša kar na slepo podpisali pismo, potem pa bi seveda zaman ugovarjali zoper ponaredbu.

ČAROVNIČNA

TOMAŽIČ-BERANEK

67.

On pa je godrnjal v brado in požiral jezo.
»Bi mi pa bila prej povedala, kako in kaj! Ti presrečo babše ti!«
»Dedec, tiho! Preobuj si škornje! Nataknj si one, ki neso še enkrat tako daleč in kar na pot!«
»Kaj hočem. Ubogati jo moram, da bom potem imel mir!«
Preobul se je in jo mahnil po isti cesti. Na onem oinku pa se je ustavil kot ukopan in zazijal od začudenja: ne kapelice, ne zidarja ni bilo več nikjer!

68.

Ko je čarovnik prišel od začudenja do sape, je spoznal, da je žena vendarle imela prav, ko mu je bila dejala, da sta kapelica in slikar bila pobegla hihi in grofiči.
»Presneta babenca, pa je vendarle vedela resnico. Toda zdaj vama že jaz pokažem, kaj se pravi biti čarovnik, ki ga nosijo taki škornji kot so mojli Dobitim vajule si je zatrjeval.
In res; škornji so ga skozi gozd nosili kar po zraku.

Proračun mestne občine Ljubljanske odoben

V posebni, prav obsežni številki »Službenega lista Ljubljanske pokrajine« z dne 27. januarja t. l. je bil objavljen z odlokom Visokega komisarja od 18. januarja t. l. odobreni letni proračun mestne občine Ljubljanske za tekoče leto. Proračun je bil za dobre tri četrtilijona lir skrajšan od osnutka, kakor je bil konec lanskega leta predloženo meščanom v pogled in razgrnjen pri mestnem knjižovodstvu.

Proračun mestne uprave (mestnega zaklada) vsebuje izdatke in dohodek v skupnem znesku 42.960.000 lir, proračun mestnih ustanov in podjetij 35.730.000 lir na izdatkih in dohodkih, proračun posebnih fondov pa 4.070.000 lir. Celotni proračun dosega torej višino 82.750.000 lir. S proračunom je hkratu objavljen pravilnik za izvrševanje mestnega proračuna.

Bistvena in važna karakterizacija letošnjega proračuna je, da so bile z njim odpravljene marsikateri mestne trošarine na najpotrebnejša živila in najpotrebnejše življenjske potrebščine, trošarine, ki so močno bremenile najsišibkeje sloje prebivalstva, ker so bile trošarine pač zvrnjene na njihova ramena, ko je vsakdo bridko občutil vsak izdatek. Visoki komisar, ko je odpravil luksuzni davek in poslovno-prometni davek, je hkratu odredil revizijo mestnih trošarin, ki je dovela do tega, da so bile odpravljene mnoge trošarine, uvedene pod starimi mestnimi režimi na najnujnejša živila in na najpotrebnejše življenjske potrebščine. Po trošarinskih tarifih so bile sicer postavke zelo nizke, ki jih človek na videz ne more toliko občutiti, toda z njimi so se obremenjevali gnotno najsišibkejši sloji, ko so pač pri kalkulacijah na trgu vedno prihajali v poštev zaokroženi zneski in so se navadno poslovni krogi vselej izgovarjali na mestno trošarino. Mestne trošarine na razna živila so v tarifi določevale pač zelo nizke postavke, tako n. pr. za krompir in zelje, repo in druge okopavine samo 0,03 lire na kilogram, to se pravi, da je bilo treba v prejšnjih letih plačati le 3 lire pri 100 kg. Krompirja pa se je letno v mesto uvozilo povprečno nad 6.250.000 kg.

Kateri trošarine so odpravljene? V glavnem po tarifni postavki in sicer:

Črtana je postavka 17 trošarinske tarife. Trošarina se več ne bo plačevala na: poljske pridelke in povrtnino (krompir, zelje, repa in druge okopavine, domača povrtnina v svežem stanju kakor regrat, motovilec, cvetača, špinaca, borovnice, ja-

gode, maline, suhi fižol, suhi grah, leča, kislo zelje, kisla repa. Za vse te potrebščine je bila poprej določena trošarina od 0,03 do 0,06 lire za kilogram. Odpravljena je dalje trošarina za domačo vloženo ali konzervirano zelenjavo, za zgodnjo svežo zelenjavo, za vse vrste žita, za koruzo, oves, otrobe in krmilno moko, za tropine, živalsko krmo, sadno drevje in drevje za nasade, za seno in slamo.

V trošarinski tarifi je dalje z novim proračunom črtana postavka 18, ki se nanaša na moko in testenine. Moke se je letno v mesto uvozilo nad 10.000.000 kg, raznih testenin pa do 9.000.000 kilogramov. Plačati je bilo treba pri uvozu teh potrebščin po tarifi do 6 lir za 100 kilogramov.

Odpravljena je dalje trošarina v postavki 19: riž in riževa moka. Riža je bilo letno uvoženo do 500.000 kg. Po tarifi je bilo treba plačati 25 lir za 100 kg.

Odpravljena je dalje trošarina v postavki 25 tarife na mleko in sir. Pod mlekom je treba upoštevati sveže mleko in razne mlečne izdelke. Svežega mleka je bilo prejšnja leta uvoženo do 6.500.000 litrov. Trošarina je znašala 10 lir pri 100 litrih.

Med ostalimi trošarinami, ki so bile odpravljene z novim proračunom, naj še navedemo postavko 30: drva: a) mehka, butare, trske in šota ter b) trda. Za mehka drva je znašala trošarina 2 lire za m³, pri trdih pa 4 lire. Letno je bilo uvoženo do 25.000 m³ mehkih in do 23.000 m³ trdih drv.

Odpravljena je dalje trošarina na premog (postavka 32 a in b).

Letno je bilo navadno uvoženo do 55.000.000 kilogramov raznega premoga. Na tono premoga je bila postavljena trošarina po 4 lire. Manjša tarifa je bila določena na industrijski premog. Ostane pa trošarina še nadalje v veljavi za koks iz tekočega goriva. Ljubljana je n. pr. letno porabila do 1.400.000 kg bencina.

Važno je dalje, da je bila v postavki 22 tarife črtana točka 22c: sladkor za človeško prehrano. Trošarina na sladkor je odpravljena. Sladkorja je Ljubljana letno porabila do 1.650.000 kg. Trošarina je znašala 15 lir za 100 kg.

Odpravljena je tudi trošarina iz postavke 20a: jedilno olje vseh vrst. Jedilnega olja je Ljubljana letno porabila do 500.000 kg, ki je bilo uvoženo. Trošarina je znašala 0,60 lire za 1 kg olja.

ŠPORT

Strojnik Štefan je juniorski pokrajinski prvak v namiznem tenisu

Ljubljana, 4. februarja.

Pokrajinsko table teniško prvenstvo se je nadaljevalo tudi v ponedeljek. Tekme so odigrali med seboj juniorji, ki niso imeli prilike, da bi že v soboto in nedeljo poiskali svojega prvaka. V juniorski skupini so smeli vsi, ki kaj znajo z žogico pri zeleni mizi in ki niso bili starejši od 17 let, tekmovali. Takih se je prijavilo kar 30. Med njimi je bilo tudi zelo število neorganiziranih, kajti tudi ti so imeli pravico nastopa. Juniorji so pokazali, da bodo prav kmalu kos tudi starejšim. Igrali so borbeno, živlavo in pokazali precejšnjo mero znanja. Pray posebno so se s svojo igro odlikovali prvi štiri, ki bi bili trd oreh tudi boljšim igralcem.

Po lepih in napetih borbah so se tudi juniorji postavili in izbrali iz svojih vrst Korotaneč Strojnika Štefana za pokrajinskega table teniškega prvaka.

Podrobni tehnični rezultati so bili naslednji:
Drugo kolo: Strojnik St.: Potočnik 2:0, Sircelj: Tusar. Zmagal je Sircelj brez igre. Klun: Gregl 2:0, Novak: Florjanc, brez igre prvemu v korist. Tudi Meden je dobil obe točki, ne da bi prijel za loparček. Dular: Zavašnik 11: 2:0, Sajovic: Gregorič 2:0, Jankovič: Ferk 2:0.

Tretje kolo: Strojnik: Sircelj 2:0, Klun: Novak 2:0, Meden: Dular 2:1, Jankovič: Sajovic 2:1. Četrto kolo: Strojnik: Klun 2:1, Meden: Jankovič 2:1.

Finale: Strojnik: Meden 2:1.

Kot rečeno je novi pokrajinski prvak Strojnik Štefan, član Korotane, drugo plasirani Meden je član Mladike, prav tako tudi tretje plasirani Klun, četrta — Jankovič — pa je spet Korotaneč. Po ponedeljskih igrah smo dobili tudi juniorskega prvaka, dočim smo jih v ostalih skupinah že v nedeljo popoldne.

*

12. t. m. se bosta v madžarski prestolnici pomerili boksarski predstavnosti Dunaja in Budimpešte.

Madžarska kolesarska zveza je za letošnje leto že objavila celoten zvezni program. 18. julija se bodo madžarski amaterski dirkači pomerili z nemškimi v Braunschweigu. — 22. avgusta bo revanšna vožnja v Budimpešti. —

Ljubljana

Koledar

Petek, 5. februarja: Agata, devica in mučenica; Germin in Albin, škof.

Obvestila

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62 in mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

Na koncertu velikega umetnika na čelu, Antona Janigra, bodo izvajana naslednja dela. Prva točka sporeda tvori tri krajše skladbe iz italijanske predklasične literature, in sicer Nardijev Adagio, Sammartinijeva Pesem in Guarrijev Allegro, nato sledi znameniti Haydnov Koncert v D-duru. Po kratkem odmoru bo nadaljeval umetnik svoj koncert z Locatillijevim Sonato in zaključni njegov koncertni nastop prinaša pet krajših del, in sicer: Brero: Orientalna narodna pesem, Ravel: Habanera, Nin: Granadina, Chopin: Notturmo (poslednje delo), Dinicu: Hora staccato. Na koncert tako znamenitega umetnika, kakor je čelst Anton Janigro opozarjamo in vabimo. Koncert se bo vršil v veliki filharmonični dvorani v ponedeljek, dne 8. t. m. ob pol 7 zvečer. Predprodaja vstopnic v Knjižarni Glasbene Matice.

V nedeljo ob 5 popoldne pridite v Rokodelski dom, kjer bodo poslednji uprizorili prijetno in zabavno komedijo »Vihar v kozarcu«, kjer se boste nasmejali in uživali ob lepi gledališki igri. — Oskrbite si vstopnice v predprodaji, ki bo v nedeljo od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrkova 12-1, desno.

»Svoje glagavce« v frančiškanski dvorani — v nedeljo, 7. februarja ob 5 popoldne. Igra je doživela pri prvi predstavi nepričakovan uspeh. Občinstvo je napolnilo lepo frančiškansko dvorano do zadnjega kotička in je bil vsak nad vse zadovoljen z izredno besedno in situacijsko komiko, tako da občinstvo skoraj ni prišlo iz smeha. Sceno po načrtu g. Jelčnika je izdelal g. Štrukelj, ki je veliko doprinesla k uspehu igre. — Vstopnice dobite v trgovini Stilič in na dan predstave pri blagajni frančiškanske dvorane.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Petek, 5. febr. ob 15: »Kovarstvo in ljubezen«. Izven. Cene od 12 lir navzdol.

Sobota, 6. februarja ob 17:30: »Veliki mož«. Red A. Nedelja, 7. februarja ob 17:30: »Deseti brat«. Izven. Cene od 15 lir navzdol.

Opera:

Petek, 5. februarja ob 17:30: Veliki vokalni in instrumentalni koncert. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Sobota, 6. febr. ob 17: »Thais«. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Nedelja, 7. febr. ob 16: »Traviata«. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

F. Schiller: »Kovarstvo in ljubezen«. Drama. Osebe: predsednik — Levar, Ferdinand — Verdolnik, pl. Kalb — Peček, lady Milfordova — Danilova, Wurm — Nakrst, Miller — Gregorin, njegova žena — P. Juvanova, Luiza — Levarjeva, knezov sluga — Raztresen, Zofija — J. Boltarjeva. Režiser: Malec; scenograf: inž. Franz.

V Drami se je našla damska zapestnica. Dobi se pri oderskem mojstru Lebnu v Drami.

ROKODELSKI ODER

Nedelja, 7. februarja ob 5: »Vihar v kozarcu«. Opozarjamo na predprodajo vstopnic, ki bo na dan predstave od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrkova 12-1, desno.

8. avgusta se bodo Madžari sestali v Milano z najboljšimi Italijani. — 12. septembra bodo pa prišli Italijani v Budimpešto v goste. — Prav tako bodo letos izvedli že tradicionalno kolesarsko srečanje med Dunajem in Budimpešto. Takšen program imajo Madžari zaenkrat.

Zagrebaški igralci hokeja na ledu so pred dnevi gostovali na Jesenicah. Zmagali so Hrvati z 2:0. Jesenčani so igrali zelo postržnovalno. — Zagrebčani so potem odpotovali v Beljak, kjer so tudi odpravili domačine s 3:0. Srečati bi se morali še s KAC, vendar pa je bila tekma v zadnjem trenutku odpovedana.

Jon Popa je bil pet let zapored romanski boksarski prvak v welter kategoriji. Zdaj pa mu je ponosni naslov odvzel neki Cionoui. Slednji je zmagal po točkah.

Dunajski železničarji so gostovali na Jesenicah. Igrali so table tenis, pa so doživeli od domačinov visok poraz 7:1. Jesenčani so igrali v postavi: Strumbl, Knific in Lackner. Edino partijo je izgubil Lackner.

Od 5. do 7. t. m. bodo v Kranjski gori izvedli mladinsko smučarsko prvenstvo za koruško smučo okrožje. Pri tej priliki bodo sestavili tudi pokrajinsko reprezentanco, ki se bo udeležila velikih mladinskih smučarskih tekem v Garmischu.

Madžarski amaterski boksarji bodo 27. t. m. nastopili proti Švicarjem v Curihu. 2. marca bodo Madžari boksali še v Baslu, 5. marca pa v Genfu.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

Odprl je plin in prižgal plinsko svetilko, potem ko je zapahnil zaradi varnosti vratni zapah, da se tako obvaruje pred morebitnim presenečenjem. Pri svetilki mu je še bolj padla v oči res siromašna sobna oprema. Preproga je bila vsa pohojena in velike luknje ji gotovo niso bile v okras. Ni ga bilo kosa pohištva, ki bi ne bil poškodovan. Na nočni omari je stalo polomljeno otroško računalo: okvir, preprežen z žico, na kateri so bile naznane kroglice in s katerimi so se otroci učili računati. Posebno pozornost mu je vzbudil papir na kamnu. To je bila kopija milijonskega dogovora, ki ga je to jutro podpisal Maitland in o katerem so dnevniki že poročali. Dobro je bila vidna njegova jasna, okorna pisava.

Elk je položil dokument na mesto, kjer ga je vzel ter začel preiskovati stanovanje. V omari zraven peč je našel železni šparovček, poln drobiža. Našel je poleg tega več pisem, katera pišejo volivni kandidati svojim volilcem, s pozivom, da se udeležijo tega ali onega shoda, dalje okrožnice trgovcev, vse naslovljene na Ezra Maitlanda, Eldorska ulica 193, Tottenham. Vsa ta pisma so bila še neodprta, čeprav nekatera že precej stara. Druge zanimi-

vosti ni našel v sobi. Bil je prepričan, da v tej sobi stanuje in spi stari mož. Toda kje je otrok? Elk je ugasnil luč in se podal po stopnicah v prvo nadstropje. Tam pa so bila vrata zaklenjena in teh ni mogel odpreti niti s svojimi vitrihi. Imela so patentno ključavnicico, katere z navadnim vitrihom ni mogoče odpreti. Elk je menil, da je za temi vrati soba, v kateri prebiva otrok. Druga soba, brez dvoma bivališče stare žene, je bila prav tako boro opremljena ko soba starega Maitlanda.

Elk se je začel spenjati po stopnicah in naenkrat mu je udaril na uho oster glas. Prislubnil je, toda ničesar ni več slišal.

Elk je bil mož, ki je imel posebno dober čut za opazovanje. Tako je bil prepričan, da so bila vhodna vrata odprta, ko je vstopil v hišo. Zdaj pa so bila od znotraj zapahnjena in v ključavnicici je tičal ključ. Ali je to storil otrok, ki se je prestrašil njegove navzočnosti in zaprl vrata?

Elku previdnost ni dovolila da bi še naprej stikal po hiši in jo preiskoval. Kolikor hitro je le mogel, je odšel skozi vrtna vrata na ulico. Tukaj je čakal pod obokom sosednje hiše, ki

mu je dala varno zavetje in od koder je imel lep pregled na hišo in po ulici. Kmalu nato je videl, da sta se stara Maitlanda vračala. Maitland je nosil košaro, iz katere je gledala zeljnata glava. To je opazil, ko sta se stara nahajala pod cestno svetilko. Opazoval ju je, dokler nista izginili med vrati. Stari Maitland je tako tiho zaklenil vrata, da Elk tega še niso slišali. Kmalu nato se je izluščila iz temnega ozadja Maitlandovega bivališča siva postava, ki se je hitrih nog napotila proti mestu. Elk je bil dober zasledovalec ter je sklenil neznanu slediti. Zasledovani je pospešil korake, ampak Elk mu je kot izvrsten pešec ostal stalno za petami.

V glavni ulici, ki je bila dobro razsvetljena, se je neznanec obrnil in Elk je obstal nekaj korakov za njim. V obraz pa ga ni mogel videti, dokler se ni zasledovani namenil vstopiti v avto, ki ga je čakal. Bil je Joshua Broad, mož, ki je prodajal vžigalice in stanoval v najdražjem stanovanju, in ki je še imel dovolj časa, da se je zanimal za manjše potankosti starega Maitlanda, kot je Elk ugotovil.

»Le vstopite, Elk, kajti preveč dežuje,« mu je rekel ter mu ponudil mesto poleg sebe v vozu.

Elk je vstopil. Avto se je premaknil in Amerikan se je obrnil k detektivu.

»Recite mi, Elk, ali ste videli otroka?«

Elk je odkimal z glavo. »Ne,« je rekel. Slišal je samo pritažen smehljaj svojega sopotnika.

»Tako, jaz sem pa dete videl,« je rekel Broad in kadil svoje smotko, puhaje dim naravnost predse.

»Kje pa je bilo skrito?«

»To dete je moškega spola,« je odgovoril Broad mirno. »In upam, da mi boste dovolili, da vam ne odgovarjam več na nadaljnja vaša vprašanja, ki se tičejo tega. Bil sem že več ko eno uro v hiši, preden ste vi vstopili. Vaš prihod pa me je malce uplašil. Slišal sem vas priti in sem menil, da ste sveti Miklavž z belo brado. Omeniti vam moram, da sem pustil vrata odprta. Torej, moj dragi, kaj mislite o vsej tej zadevi?«

»Kaj mislim o gospodu Maitlandu?« Ekscentričen je, kajne? Ko bi le vedeli kako ekscentričen!«

Ko je voz obstal pred njegovo hišo, ga je Elk vprašal: »Kdo in kaj ste pa vi, gospod Broad?«

»Dovolim vam deset vprašanj!« se je Amerikan vedro nasmejal, ko sta stopila iz voza.

»Tajen agent,« je dejal Elk.

»Napak! Jaz sem zasebni detektiv in moja posebnost je študij različnih zločinskih kategorij. Ali hočete z mano na čašo piva?«

»Z vami grem, piva pa ne bom pil,« je odgovoril Elk. »Raje bi oranžado. Veste, na potovanju v Združene države sem si pokvaril želedec in sedaj ne smem piti alkoholnih pijač.«

Broad je vtaknil ključ v vrata svojega stanovanja, ko ga je Elk nenadoma zagrabil za roko in potegnil od vrat.

»Ne odprite!« mu je dejal šepetajoče. Broad ga je nejevolno pogledal. Vse mislice na detektivovem licu so bile napete.

»Zakaj ne?«

»To mi brani moj čut. Jaz sem po rojstvu skot in mi poznamo besedo fejd, ki pomeni nekaj nenaravnega.« Broad je umaknil roko od vrat.

»Ali ste babjevrni ali pa se šalite?« »Nekaj je za temi vrati, prisegel bi na to!« Elk je vzel ključ iz Broadovih rok, ga porinil v ključavnicico in sunkovito odprl vrata ter istočasno odrinil Broada k steni. Sekundo nato je bilo vse mirno. Naenkrat pa je Elk skočil proti stopnicam.

»Bežite! Bežite!« je klical. Amerikan je prvi videl oblaček zelenkasto-rumene pare, kako se vali skozi vrata ter mu je sledil. Vratar v vratarški loži je pravkar nameraval zakleniti svojo ložo ter oditi k počitku, ko je pridrvel Elk k njemu brez klobuka in ves upelhan.

»Ali morete takoj telefonirati v stanovanje?« ga je vprašal. Ko je vratar priklinal, je dejal: »Dobro! Pokličite vse najemnike, da nihče na noben način ne odpira svojih vrat. Dalje jim recite, da zamaše vse razpoke, odprite pa pisma in kukala s papirjem in naj čim hitreje odpro vsa okna, kajti hiša je napolnjena s strupenimi plini. Nič me ne sprašujte, temveč ukrenite, kakor sem vam dejal!«

Iz drevesa v 195 minutah — časopis!

En sam sodobni stroj naredi 15.000 ton papirja na leto

Prvotno so papir izdelovali iz cunj in priznati je treba, da je bil papir iz starih cunj odličnejši. Toda cunj ni vedno toliko na razpolago, da bi iz njih lahko vedno in povsod delali papir. Istočasno z vedno večjo proizvodnjo in porabo papirja, ki sta postali ogromni, se je vedno bolj nujno pojavljala potreba po novi surovini.

Z vprašanjem, iz česa bi bilo mogoče še izdelovati dober papir, se je mnogo bavil neki Keller iz Hainichena na Saškem — pravi neko nemško poročilo. Zelo si je belil glavo s to stvarjo ter naredil mnogo poskusov, dokler ni slednjič zanesljivo ugotovil, da je odličnejši papir mogoče izdelovati tudi iz lesa. Prvotno so papir delali »na roko«, ko pa je tehnika tudi na tem polju dosegla primeren napredek, so papir začeli kmalu delati »na stroj«. Nekaj let po Kellerjevem izumu sta Šved Ekmann in Ne-

mec Mitscherlich iznašla celulozo. Glavna razlika med prejšnjim in novim postopkom izdelovanja papirja je bila v tem, da se celuloza pridobiva po kemični poti in je čistejša, odpornjša in za izdelovanje papirja dosti boljše snov.

Leta 1799 so iznašli že stroje za izdelovanje papirja in kmalu so na primer v Nemčiji že naredili vsako leto 15.000 ton papirja. Danes en sam moderní stroj naredi 15 milijonov kg papirja na leto. Svoječas je — kakor piše isto nemško poročilo — nek izdelovalec papirja skušal ugotoviti, koliko časa je treba, da iz drevesa nastane časopis. Zjutraj ob 7.45 je v bližini svoje papirnice posekal drevo. Ob 9.39 so imeli iz istega drevesa že papir in ob 11 istega dne so po ulicah že prodajali časopis, tiskan na tistem papirju. Ta zanimiv poskus je trajal torej vsega skupaj komaj 195 minut!

Omikanec in človek na nizki stopnji

Ne smemo biti preveč bahavi, kadar se primerjamo s človekom na nizki stopnji omike — Previdnost je tudi v tem primeru lepa čednost

Na splošno vlada prepričanje, da obstoje velike prirojene razlike med človekom, ki živi še na preprosti stopnji omike, ter omikanec. Toda v čem so te razlike? Imamo mar tudi kakšne dokaze zanje? Na ta vprašanja odgovarja neki Battista Pelegrini v italijanskem tisku takole:

Tudi majhni možgani so lahko zelo bistrí

Predvsem je treba poudariti, da sta lobanja in možgani človeka, ki je še na preprosti stopnji omike, na splošno manjši kakor pa pri Evropejcih. Prof. Porteous je raziskal mnogo avstralskih domačinov moškega spola, dr. Gordan pa 3444 domačinov v Keniji in ta njuna proučevanja dokazujejo, da imajo tamkajšnji domačini povprečno za deset odstotkov drobnejšo lobanjo in manjše možgane kakor pa Evropejci.

Vendar pa kljub gornjim ugotovitvam še vedno ne moremo z vso zanesljivostjo trditi, da bi bile človekove umske sposobnosti na vsak način odvisne od tega, kako veliko lobanjo in možgane ima človek. Dosti večje važnosti je ustroj možgan. So ljudje, ki imajo velike duševne sposobnosti, pa kljub temu zelo majhne možgane. Ženski možgani so običajno 10—12% manjši kakor pa možgani moških. Prof. R. I. M. Berry, ki je v tem oziru pregledal nad 9000 ljudi, trdi, da razsežnosti lobanje še ne povedo, kakšne umske sposobnosti ima ta ali oni človek, na nekem drugem mestu pa priznava, da so »nadpovprečno bistrí ljudje, ki imajo debelo glavo oziroma veliko lobanjo, nasprotno pa je drobna lobanja navadno znak manjših umskih sposobnosti, kakor pa jih ima povprečni človek«. Iz tega seveda še ne moremo sklepati nič konkretnega, zakaj nekatere lobanje človeka iz zgodnje kamene dobe so na primer zelo debele, trditi pa le ne moremo, da bi bil tedanji preprosti človek bistrejši možganov kakor pa je današnji.

Treba je zato imeti pred očmi še nekatere druge stvari. Ljudje imajo na primer izredne sposobnosti za kakšno posebno delo, in sicer takšne, ki se lahko tudi podedujejo. So pa na drugi strani tudi sposobnosti, ki se ne podedujejo, pač pa dosežejo z vzgojo ali pa jih ima kdo čisto slučajno. Kako naj sodimo o primitivnem človeku, ki na pr. še nikdar ni videl lokomotive, peresa, strelnega orožja in ki nima pojma o kakšnih fotografijah, pismenkah in sličnem?

Znano je, da je

Polinezija tudi imela učene glave

So celo znanstveniki, ki z vso vnemo zagovarjajo domnevo, da so prve pomorske poti vezale dežele in otoke v južnem delu Tihega morja, in da so se od tam razširili drugam celo nekateri jeziki, številna dela, ki so jih napisali učeni možje, naj bi pokazala, da je bil človek že v davni, davni preteklosti na razmeroma visoki stopnji omike, prav tako, kakor so bila več tisoč let pred Kristusom nekatera področja azijskega sveta središča visoke

civilizacije. To so dokazali s svojimi številnimi razglabljanji o jezikih, verstvi, o računstvu, ki so ga poznali starodavni Babilonci, Asirci in drugi davni narodi.

V preteklem stoletju je Afrika dala velike može in tudi pomembne pisce, in v tem oziru zavzema vedno odličnejše mesto. V zadnjih letih se je večkrat zgodilo, da so na vseučilišču v Južni Afriki dosegali domačini dosti lepše uspehe kakor pa priseljenci iz Evrope.

Oglejmo si stvar še malo od druge strani in si zastavimo vprašanje, kakšen vpliv imata na razvoj vsakega posameznega človeka ali na skupnost stalna naselitev in nomadstvo

Prof. De Michelis pravi, da je nomadstvo v zgodovini premagovalo časovne in krajevne ovire. Prvotni stalni naseljenci se niso mogli s kakšnim posebnim uspehom posluževati drugega kot le prilik, ki jim jih je slučajno nudila narava. Če so ostali na tako nizki stopnji omike, ni to krivda njih samih, njihovih umskih sposobnosti, pač pa leži krivda za to na okoliščinah, v katerih živijo. Tudi v Evropi so kraji, kamor je omika počasi prodirala, a zaostalosti niso krivi ljudje sami, ki tam živijo, pač pa okoliščine, v katerih živijo.

Višjo stopnjo naše omike je treba pripisovati boljši socialni in gospodarski ureditvi, ne izhaja pa morda iz kakšnih večjih osebnih sposobnosti. Zlasti način prehrane ter težavnost ali lahkota, s katero si lahko preskrbimo hrano (lov, ribolov, poljedelstvo in potemtakem gozdovi, morja, jezera, reke, močvirja, gore, suša, povodnji, mraz, vročina itd.) — to je tisto, kar vzpostavlja posebno ravnotežje v raznih sestavih, izročilu in v življenju sploh. Sodobni stroji so tudi spremenili naše sposobnosti in udejstvovanje, ter uvedli nove navade in običaje, nove težnje in nove načrte za bodoče.

A s tem še nismo odgovorili točno na vprašanje, če obstoje med človekom na preprosti stopnji in omikanec kakšne večje prirojene razlike, pač pa smo opozorili le na to, kako važen je za človekov umski razvoj okoliš, v katerem človek živi, in kako velikega pomena je, če posamezna ljudstva živijo v medsebojnih stikih, in kakšen vrski in družbeni red vlada pri njih.

Divjaki, a ljudje plemenitih čustev

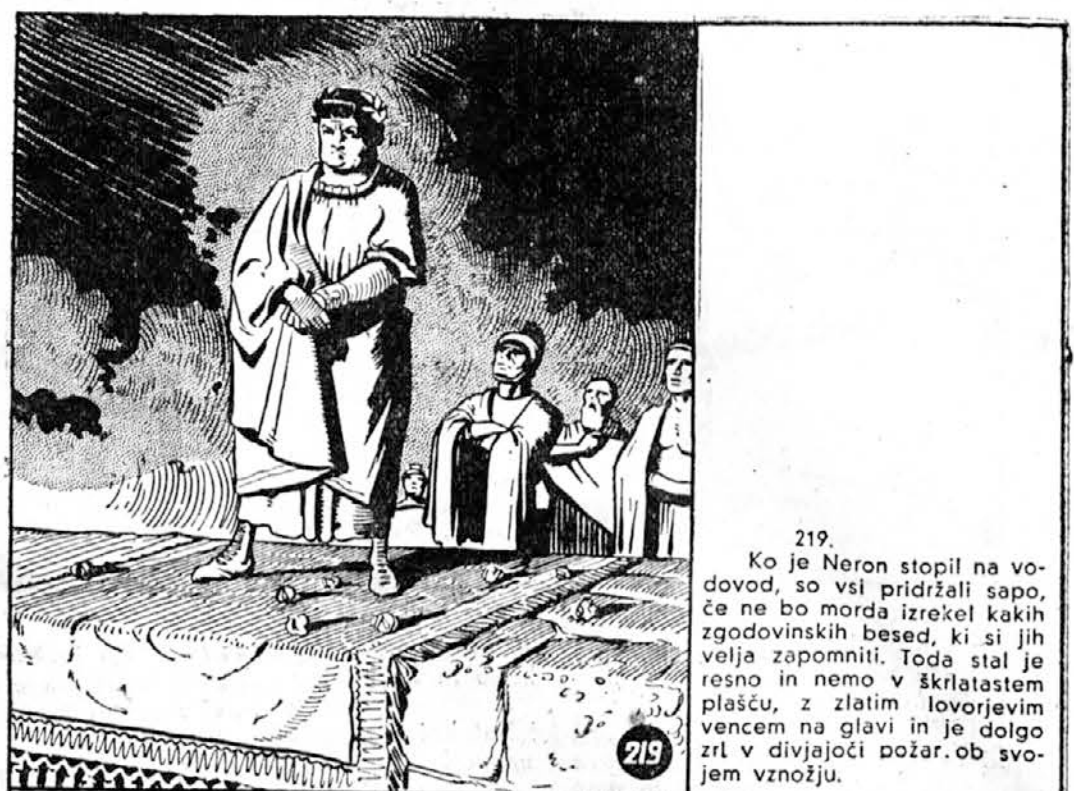
Preprosti človek, ki živi med divjimi zverinami po gozdovih, bo vedno ohranil svojo napadalnost in svojo »mačjo« naravo, zakaj za njegovo obrambo je to nujno potrebno. Ker je prisiljen k nočnemu lovu, bosta od vseh njegovih čutov najbolj razvita sluh in vid. Takšni so bili zelo verjetno tudi naši davni, davni predniki. A tudi primitivni človek je lahko korajžen, plemenit v svojih čustvih in lahko dosti da na svojo čast. Te slednje odlike dostikrat nimajo niti tako imenovani omikani narodi.

Praznoverni so prvi in drugi

Prof. Sayce v nekak zagovor primitivnega človeka pripominja, da temu preprostem človeku

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

delamo krivico, če trdimo, da je bolj praznoveren kakor pa omikanec. Tudi med Evropejci, pravi, je danes dokaj praznoverja in glede bodočnosti je duh omikanca prav tako nemiren kakor pa duh človeka, ki živi še na silno preprosti stopnji omike. Kako praznoveren je omikani Evropejec, dokazuje na primer tole: Po njegovi sodbi je številka 13 od sile nesrečna, prav tako ni dobro, če z eno samo vžgalico prižgemo smotke trem ljudem, ali če se nam razbije solnica. Če se ponoči oglasa skovir, to pomeni, da bo v kratkem kdo v bližini umrl, itd. itd. Vse to kaže, da je praznovernost doma tudi pri najbolj omikanih narodih sveta.

»Debela knjiga samih zgledov, kako preprosto mislijo Evropejci«

Dr. Sydow pravi, »da ne bi bilo težko napisati debele knjige samih zgledov, kako preprosto mislijo Evropejci«. Pa niso takšni samo Evropejci,

pač pa tudi Američani in vsi drugi narodi po širnem svetu. Omenjeni učenjak je potem zapisal še tole: Če imamo kakšne večje umske sposobnosti — dokazano to ni — obstoje v tem, da imamo na primer najraznovrstnejše sodobne izdelke, da poznamo in vemo marsikaj, do česar preprosti človek še ni prodr. Ne smemo pa biti preveč ošabni, kadar se primerjamo s primitivnim človekom. V svojih sodbah o njem moramo biti zelo previdni.

Zanimiv muzikalni dogodek bo vokalni in instrumentalni koncert, pri katerem bodo sodelovali: sopranistka Vidaličeva, mezo-sopranistka Karlova, član rimske Opere Reale, baritonist Giuseppe Taddei in mladi tenorist Giorgio Sembri. Peli bodo razne solistične točke in duete iz najbolj znanih italijanskih in francoskih oper. Sodeloval bo operni orkester pod vodstvom dirigenta Žebreta.

Nova knjiga »Slovenčeve knjižnice«
Izšel je izvrsten roman znanega
češkega pisatelja BAARA:

Knjigo dobite
po vseh knjigarnah in trafikah

»Golobček«

Delo je polno vedrine, sočnih opisov življenja
v češki vasi

Zemlja je zadihala

IZVIRNI ROMAN

Boštjan je uvidel, da ne bo nič opravil. Videl je, da je oče trmoglav in da od svojih ukrepov ne bo odstopil niti za las.

»Kakor hočete!«

Vzel je suknjič, zaloputnil vrata in hotel na vrt. Pred hišnimi vrati ga je ustavil Miha. Majal se je in iz ust mu je smrdelo po žganju.

»Si spet pil, žlampca?« se je obregnil Boštjan.

»Te kaj briga?«

»Mene? Nič! Kar pij, Miha! In ko ga bo zmanjkalo, prodaj Dule, poltvej Gomilo, samo Lisca in Gore nikar, da ne boš preveč žejan. Kar tako naprej, Miha! Oče te bo vesel, ha, ha...« se je ponorčeval. Miha ga je srepo pogledal, vsaj tako je hotel, a oči je imel preveč močne in izžgane od pijače.

»Ti, Boštjan!« mu je rekel skozi zobe in ga močno prijel za ramo. »Ti, Boštjan, pazi se! Nikdar še nisva imela ničesar skupaj. A moja pest je močna. Kogar primem jaz, tisti težko vstane. Kar poglej si Mežka! Še sedaj leži.«

Boštjan je videl, da govori iz njega pijanska razboritost, ki je takoj voljna za pretep. Pa zato se ga ni prav nič bal.

»A ti si ga? No, zdelo se mi je in sedaj mi poveš sam. Lep patron si mi, bratec moj! Se nič ne bojiš žandarjev in kehe, a, Mihec?«

»Nikogar, Boštjan, ne hudiča, ne birača in najmanj tebe, tebe!«

Prišel se je na široko in dolgo smejeti. Vesel je bil svojih besed, ki so se mu tako lepo stekle, da so se na krajeh ujemale kakor v pesmi.

»Boštjan — teleban...« je poltel venomer ponavljal.

»Molči, ti pravim, klada,« je naposled ujezilo tudi razsodnega Boštjana.

»Tebi?« je zategnil Miha.

»Meni!« je poudaril Boštjan.

»Jaz?«

»Ti!«

Spet so se zasmejale:

»Jaz nikoli! Jaz sem gospodar, ne ti. Ti se poberi! Vzemi svoje cape in pojdi kamor te je volja! Sit sem že tvojih svetlohlinskih pridig, tvoje ljubezni do zemlje, ha, ha... Lepo znaš lagati, Boštjan! Sram te bodi! Očeta si hotel prevariti pohlepnež! A ni se ti posrečilo. Meni bolj zaupa, ker ve, kaj ima v meni. Jaz mu bom v oporo na stara leta, ne ti. Hinavec in podrepnik. Tleč!«

Odkašljal se je in mu pljunil umazan pljunek v obraz. Boštjan se je precej osnažil v njegov rokav. Bil je izredno razburjen. V hipu se je oprostil njegovega prijema na ramih in ga pahnol od sebe, da je zletel na sredo veče, kjer je obležal kot šupjek.

»Kdo je lažnivec, hinavec in podrepnik?« je zakričal še nad njim, a že mu je bilo žal za storjenim dejanjem.

Iz hiše je prihital oče, ves razburjen, in roke so se mu tresle od strahu.

»Kaj je? Pa se vehdar ne mislija pobiti?«

Ko je videl Miho vsega onemolega na tleh, se je takoj umislil v položaj in se spravil nad Boštjana.

»Sram te bodi, Boštjan! Proti moji volji delaš. Tako ni prav, Boštjan. Jaj, kaj bi dejala mati, če bi te videla! Zolč bi se ji razlil, če bi ne umrla precej od žalosti. Boštjan, Boštjan, tako ne boš daleč prišel! Mar misliš, da si boš na ta način izsilil grunt?« Do tu je govoril pol mirno, pol razburjeno, a se je sedaj nenadoma razvnel in zakričal z glasom, ki so ga še premogla njegova starčevska prsa.

»Boštjan, takoj od hiše! Še danes moraš odot, pa pojdi kamor koli. Svojega blagoslova ti ne dam. Ne, tebi že ne, lump! Lumpom se ne daje blagoslova. Prekleti!«

Prišel se je še bolj tresti. Sklonil se je k Mihi, ki je že prihajal k zavesti.

Boštjana so očetove besede zelo dirnile, posebno še zato, ker jih je občutil za krivične in nedopustne. Isti hip je začutil v sebi do očeta neznanostno sočutje in ljubezen, na drugi strani pa veliko sovraštvo. Da, ljubil in sovražil je svojega očeta. A vsega tega si še danes po tolikih zrelih letih ne more raztolmačiti. Samo to ve...

Ne da bi pomislil, je pokleknil pred očeta.

»Oče, blagoslova mi ne boste odrekli, saj ste vendar moj oče in jaz vaš sin. In prekleli ste me. Prosim, da prekličete, ker je to preklestvo krivica.«

Oče se zanj ni zmenil. Mudil se je z Mihom in mu pomagal na noge. Boštjan je ponovil besede.

Šele sedaj ga je oče slišal.

»Ne moredu! Blagoslova ti ne dam. Zgini, podlež, ničvrednež, ki nisi vreden svojega očeta in uboge mrtve matere! Poberi se, prekleti, iz mojega rodu in iz moje hiše!«

»Oče!« je spet zaprosil Boštjan. »Razumite me!« Razlagal mu je, kako je do vsega prišlo, a oče ga ni niti za hip poslušal. Slišal je njegove besede, a v zvezo jih ni stavljval.

Miha je prišel popolnoma k zavesti, vstal je in prijel se ga je togota. Iskal je nekaj okoli sebe in pograbil velik kuhinjski nož na kotlu za kuhanje svinjam. Zavihtel ga je in hotel suniti Boštjana, ki je v zadnjem trenutku pogledal kvišku in že mu je roka ustavila Mihovo zbesnelo... A Miha je bil tedaj močnejši, ker je bil nad njim. Prerezal mu je rokav na desni roki, urezal v meso in takoj je bil ves krvav.

Oče je zakričal v očetovski boleti in se zrušil na tla. Jokal je in tarnal:

»Joj, žilo mu je prerezal! Ubil ga je! O, kakšni sinovi, kakšna kri! Vsi svetniki in svetnice božje, kam smo prišli!«

Miha je odnehal in gledal kakor zbesnen bik. Nož je zalučal skozi vrata na dvor in izginil pri drugih vratih v kašči. Boštjan pa je pomagal očetu v posteljo. Spregovorila nista niti besede...